

1705.

1. Burkhardus, Godefridus : De negotiatione contractuum
unilateralium.
2. Himmelferus, Michael Smekus : De vigiliis involunt.
laris
3. Grotius, Joh. Sigismund : De furti apud Lacones
licentia
4. Grotius, Mich. Haer : Specimen juris publici, quod
jura legitimandi principis imperii essentur
ac vindicatur.
5. Menckel, Grop. Ludovicus : De restitutione in integrum
ab actum
6. Menckelius, Ludovicus : Tractationis synopticae
processus juris communis et imperii Saxonici
Electoralis. Disputatio V.
7. Pfappenthaus, Christianus Erdmann : Limitum, quibus
subditorum erga Imperantes terminatur fides, in qua
ratio generalis.

1705

J. Norder, Mus. Lutoricus: De locutione hiemali

1706.

1. Bandinius, Guesp. Leonardus: De huiusmodi viris In-
lustri, spectabilis, clarissimi, magnifici, excellen-
tissimi et amplissimi, olim Antices, nunc etiam
scholasticis
2. Cellius, Ludov. Christianus: De providentia Dei
circa reges constituendos ad Plinius pang. Trajanus 9.
cap 1. 3. 4 et 5.
3. Cellius, Ludov. Christianus: Insuper Salomonis
nostra aetate resuscitatum esse controversia de
liberorum proprietate e causis naturalibus
et moralibus dijudicanda.
4. Gibnerus, Joh. Gus.: De usufructu legitimae patri
non edimendo.
5. Hoecknerus, Joh. Fridr.: De poena parentum
perduellium et liberos perveniente

1766.

6. Ffingias, Erhardus Nicolaus: Secretalia academiae
praxis 1. 1. 2. 3. Pug. de verb. signif. demonstratio
7. Krause, Joh. Mus.: De dubiis vexatis circa Ca
Caroli Magni historiam.
8. Muenckerus, Ludovicus: De quantitate vocabulorum
praecipue in Saxonia.
9. Pfaffenbcherus, Christianus Erdmannus: Linitum qui
bus subditorem erga imperantes terminatus fides,
inquisitionis specialis
10. Rivinus, Joh. Florens: De libello in schone hypo.
theoria rite formando.
11. Schacherus, Joh. Christophorus: De restricta testatoris
potestate
12. Seligmannus, Gottlob Christianus: De autoritate
librorum symboliceorum non repellenda.

1706

12^b = Wernerus, Claus Balchhusen : Te omnino adulteri-
um haerip. libi.

13. Wernerus, Hans. Lutoricus : Te jure tibi ipse
necesse.

1705, 3
D. D.
INCLYTÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
INDULTU

De
FURTI
APUD LACONES
LICENTIA

d. XVI. Maji M DCC V.

H. L. Q. C.

publice different

M. JOH. SIGISMUND GRIBNER,

&

JOHANN DAVID Ludewig /

Waldheim. Misn. Alum. Elect.

L I P S I Æ,
LITERIS CHRISTIANI GOEZII.

D. D.
INCLITE FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
INDUIT

FURTI
APUD LACONES
LICENTIA

A. XVI. Maji M. DCC. V.

H. L. G.
publice discent

M. JOH. SIGISMUND GRIBNER

JOHANN DAVID
Waltheim. Milia. Alum. Elec.

LITERS CHRISTIANI GOBLET
L. P. S. I. M.

PRÆFAMEN.

Licet quæ apud omnes gentes peræque observantur naturalia jura, divina quadam providentia constituta, semper firma atque immutabilia maneant, (a) ac saltem humano non subjaceant arbitrio; (b) ita ut nullis lex detrahere, nulla consuetudo derogare valeat: (c) ex legum tamen civilium determinatione, & legitima majestatis circa jura subditorum potestate, non raro solet contingere, ut exuant paulisper mutatis circumstantiis ac deponant quasi naturam humanæ actiones, quam ante habebant, & licitæ evadant, quæ videbantur illicitæ, injustis vi accedentis legis annumerentur aliæ, quæ sua natura, seposita Juris Civilis determinatione, indifferentes plane ac permixta censebantur. (d) Eleganter hoc expressit Jureconsultus, (e) qui jus civile tunc effici ac constitui monuit, quando naturali legi nunc accedat aliquid, nunc detrahatur. Hæc generalium Juris Naturæ præceptorum applicatio si pro diversitate utilitatis publicæ non ubique eadem ratione instituat, evenit haud raro, ut, quæ plerisque in locis libere permittuntur, alibi accenseantur iniquis, & ut non male Nepos in præfatione loquitur; Non eadem omnibus honesta atque turpia esse videantur. Sic ubi certis pactis ac juramentis quoque civium imperantes certis in casibus obligandi vim prævia sanctione detraxerunt, possunt ea sine vitio negligi, (f) quæ deficiente legis prohibitionem non sine summo scelere contemnerentur. Qui rem ab alio acceptam, si solam rationem spectes, sine dubio restituere tenebatur commodatarius, eam sine crimine vel retinebit, vel alii quam domino exhibebit, quoties superiorum jussus eam licentiam præcedente lege permiserit. Imo qui alibi homicidii, raptus aliisque delicti poenam non immerito susti-

neret, ex eodem facto ne conveniri quidem potest, ubi lex, morale quod obstat impedimentum, ac rationem naturalis aequitatis, quæ actum reddere videbatur illicitum, removerit. Hinc, quoties vi competentis sibi potestatis Majestas aut ea jubet esse communia, quæ singuli antea possidebant, aut privatorum addicit dominio, quæ omnium olim utilitatibus inserviebant, nonne quod criminis ante habebat naturam, culpa vacabit, injustum contra evadet, quod à nemine, lege nondum lata, reprehendi poterat? Quod cum accuratius paulo perpenderem, incidit in mentem lex Laconum notissima, qua furandi licentia juventuti Spartanorum tributa est. Eam quod nonnulli ut non iniquam defendi posse crediderint, plerique ad irrationabiles rejecerint, non male me operam collocaturum duxi, si quid Lycurgo hic salvo jure naturali licuerit, & quid sua lege præstiterit, ex moralis Philosophiæ genuinis principiis diligenter excutere m. Nec visa fuit re deliberata adeo, ut vulgo quidem videtur, incongrua eorum opinio, qui hanc Laconum consuetudinem non plane injustam existimant, sed juris civilis determinatione id effectum sibi persuadent, ut pro furtis inter eos haberi amplius, criminibusque adeo accenseri haud poterit factum, ad quod juvenes virtutis gratia excitabantur. Tuum erit L. B. legem illorum, uti putamus innoxiam, à cavillationibus & iniquis censuris liberandi conatum non improbare. Non de eo nunc agitur, utrum condi tale jus expediat, & utrum melius consultum fuerit Spartanorum rebus, si hanc nunquam juvenibus licentiam dedisset legislator; de eo saltem disquiritur, utrum, quæ semel lata fuit, plane damnanda sit, & in opprobrium Reipublicæ dudum extinctæ alleganda. Sed totam rem perorata causa rectius dijudicabis, non denegaturus veniam, sicuti quid humani nobis contigerit. Nostrum erit, priusquam in legis ipsius sensum ac justitiam inquiremus, rubri, quæ superesse videntur, difficultates tollere, ut inoffenso deinde pede tibi sententiam nostram cognoscere liceat.

- a) Huber, Digr. Just. P. I. L. Y. c. 4. §. 5, seq. Meib. Nucl. J. N. & G. Insp. 2. §. 37. Becman. Medit. Pol. c. II. §. 12.
- b) de immutabilitate enim J. N. respectu Dei vid. Hub. 1. c. §. 6, 7. Alberti Comp. J. N. P. I. c. 1. §. 83. c. 3. §. 21.
- c) Laëtant. Div. Inst. L. VI. c. 8. Puf. L. VIII. c. 1. §. 2. Thom. Jurispr. div. L. I. c. 1. §. 98.
- d) Gros. de J. B. & P. L. I. c. 1. §. 10. n. 6. Becman. Medit. Pol. c. II. §. 10.

e) L.

2) L. VI. ff. d. J. & J. Huber. Eunom. Rom. ad h. l. p. 14. seq.
f) Groz. d. J. B. & P. L. II. c. 13, §. 20. Pufend. de J. N. & G. L. IV. c. 2. §. 14.

§. 1.

Non expectabis autem prolixam tituli non adeo obscuri explanationem, paucis desiderio tuo & instituto meo satisfiet. De furto hæc conscripta est dissertatio, circa cujus etymologiam steriles & otiosas controversias Criticis discutiendas relinquimus. Furta à furibus dicta sunt, fures ex græco nomine dici videntur. Nam iis *Φῦρ* appellatur, qui res alienas aufert. *Gellius* mihi hujus etymi auctor est, aut si hujus major apud Te autoritas est Justinianus. (a) *Φαράς* autem *Σὸν τὸ Φέρεν* esse nominatos & etymologicum persuadet, & *Paulus* Jctus (b) recte monet. Furta igitur ex græco *Φέρεν*, aut quod perinde est à ferendo dicta sunt. Qui vel à fraude, vel à furvo vocabuli hujus origines repetunt, ingeniosa sedulitate allusiones quidem congerunt, sed vix probabilem opinionis suæ reddunt rationem. Est vero furtum fraudulenta ablatio rei alienæ mobilis lucri causa invito domino facta. Ita Jcti definiunt, sed mihi integrum erit paulo latiorem notionem furto tribuere, eaque omnem ablationem rei alienæ complecti, non sine ratione nec sine exemplo. Furta enim Jureconsultorum delicta constituunt; Laconum furta turpia an honesta fuerint, infra apparebit. Adeoque tantisper hæc vox actionem nec præceptam, nec prohibitam denotabit. Sicuti ii quoque, qui necessitate cogente rebus alienis tanquam nostris uti nos permittunt, istam ablationem necessariam, quam licitam esse credunt, furti appellatione expriment. Si tibi tamen ista significatio displicet, ablationem rei alienæ, aut quamlibet aliam vocem substitue. De terminis litem nec aliis movere, nec mihi moveri cupio.

a) §. 2. J. d. oblig. quæ ex delict.

b) L. I. ff. d. furt. vid. *Menag. Amœn. J. Civ. c. XXXIX. v. furt. p. 285.*

§. 2. Facilius hanc veniam mihi largieris, si non de furibus Romanis aut Germanici Juris, sed de Laconum furtis me agere cogites. Peloponnesi intelligi incolas, qui Leleges antiquitus vocabantur, à Lacedæmone autem Jovis & Taygetæ filio Lacedæmonia appellati sunt, & urbs, quam incolebant, Sparta nomine ab uxore Sparta insignita. Ita rem refert celeberrimus seculi secundi scriptor *Pausanias Casariensis*. (a) Is populus cum varia fortuna consistatus incerto jure usus

est, donec Lycurgus regia ortus profapia & formam Reipublicæ intumaret, & certis legibus privatorum actiones determinaret. Cui fini cum Cretensium, Ionum aliorumque populorum leges consuluit, tum in *Agypto* etiam fuit, & ejus quoque gentis instituta percepit. *(b)* Lacedæmonios & Lacedæmonios, Spartanos quoque appellari inter omnes constat. Nec placita aut mores eorum hic recensendi locus est, cum non de singulis earum institutis, sed de furti tantum licentia agere constitutum sit.

a) In *Lacon*. sive *L. III.* descript. *Græc. c. I.* quem cum Spartanorum duce *Pausania*, sex seculis illo priore; per *Zusoglus* haud excusabilem prolixè confundit *Historiarum* in equestri *Lüneburgensi Academia* Professor *J. P. Pfessinger*. ad *Vitriarii Jus Publ. procem. §. 1.* verbo *Pausania*.

b) *Nic. Cragius* de *Republ. Lac. L. III. c. 1.* *Meursius* *Solone c. 12, id. Them. Attic. L. II. c. 13.*

§. 3. Licentiæ vox latissime patet, variisque subjacet æquivocationibus. Licitum est, quod prohiberi non potest, & quod impediendi nemo habet potentiam. Ita apud *Senecam* accipi puto; *(a)* si pugnare non vultis, fugere licet, ideoque nihil facilius vobis feci, quam mori. Quo sensu & illud *Ulpiani*; *(b)* servis naturaliter in corpus suum facere licet, intelligi volunt. *(c)* Sed & ea licere dicuntur, quæ juri non repugnant, sive præcepta sint, sive saltim permessa. *(d)* Ast stricta magis significatione actus indifferentes appellantur liciti, qui neque prohibiti sunt, nec imperati. *(e)* Hoc ergo sensu alia *Jure naturali*, alia *jure divino*, alia *humano jure licita* vel *illicita* esse dicuntur. Sæpe enim *Legislator* actiones civium tolerat, licet moraliter sint illicitæ. Unde non omne, quod licet, honestum esse dicitur. *Naturalis* quoque ratio actuum non paucorum licentiam indulget, qui *positiva lege Dei* prohibitis accensentur. *Exempla Polygamix, divortii ac nuptiarum*, inter fratres foreosque meam sententiam corroborant. Nam naturali jure non prohibentur, actibus tamen licitis accenseri *lex divina* haud permittit. Sed quid singulis notionibus hujus vocabuli immoror? Otium mihi fecit *Dissertatio* *Dn. D. Johan. Sam. Strycii* de *jure liciti & honesti*, quæ *cap. 1.* varias liciti species erudite recenset, & explicat. Vel tribus verbis monere sufficiet; licentiam in rubro dissertationis permissionem imperantis denotare, adeoque furta apud *Lacedæmones* licita vocari, quia lege non prohibita, sed permessa ac certa ratione fuerunt approbata.

(a) de

- a) de provid. c. 6.
 b) L. 9. ff. de pecul.
 c) *Guil. Gros.* Enchir. J. N. c. VII. §. 4. *Schilter.* Manud. ad Phil. Mor. c. VI. §. 19. p. 240. *Felden* ad Grot. L. III. c. 4. §. 2.
 d) Matth. XII. v. 10. 11. *Thomas.* Jurispr. Div. L. I. c. 1. §. 148. *Bachler* ad Grot. L. I. p. 147.
 e) *Kestner* Jur. Nat. c. 1. §. 5. *Thom.* L. II. c. 10. §. 7. seq.

§. 4. Habes L. B. instituti mei rationem, quod ita propositum est exequi, ut legis furandi licentiam permittentis & sensum & justitiam paucis expendam. Apparebit ex his, quem finem sibi Legislator Spartanus proposuerit, qua sollicitudine licentiam circumscriptis, quae ratione furta inter Lacones aut tolerabilia aut laudabilia quoque effecerit. Excutientur rigidae plerorumque censurae, ad leges damnatas, ac naturali & divino juri contrarias, placita haec referentium. Quorum argumenta ponderare, ac aequitatem licentiae Lacedaemoniorum, quantum fieri poterit, tueri constitutum est. Ne vero conjecturis nostris niti videatur sententia, integra Tibi subjiciemus veterum testimonio, ut non nostra magis, quam Graecorum & Latinorum scriptorum fide juris hujus causas Tibi mecum liceat perscrutari.

§. 5. Qui ergo primi, quantum nobis quidem constat, legis hujus mentionem fecerunt, *Xenophon* & *Isocrates* fuerunt. Nam eodem fere tempore, dispari tamen ratione hanc rem sunt persecuti. Alter rhetorum more incescit, alter historici functus fuit officio. Rem ille, prout gesta erat, referre contentus; hic, ut instituto suo serviret, Laconum instituta graviter accusavit. Sed utrumque audiamus. *Isocrates* Panathen. ita loquitur: Λακεδαιμόνιοι καθ' ἐκάστην ἡμέραν εὐθύς ἐξ εὐνῆς προπέμπουσιν τὰς παῖδας, μεθ' ὧν ἀνεκαστοὶ βεληθῶσι, λόγῳ μὲν ὅτι θῆραν, ἔργῳ δ' ὅτι κλοπίαν τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς κατοικούντων ἐν ἧ συμβαίνει τὰς μὲν ληψθέντας ἀργύριον δοποτίνην, καὶ πλεῖστας λαμβάνειν. τὰς δὲ πλείους κανεργήσαντας, καὶ λαβεῖν δυνάμεντας, ἔντε τοῖς παισὶν εὐδοκίμειν μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὴν δ' εἰς αὐτοὺς συντελέσιν, ἢ ἐμμενωσι τοῖς ἡθεσιν, οἷς παῖδες ὄντες ἐμελέτησαν, ἐγγὺς εἶναι τῶν ἀρχῶν τῶν μεγίστων. Hoc est ex interpretatione Wolfii: Lacedaemonii quotidie pueros mox à lecto, cum quibus singulis lubitum est, ablegant, verbo ad venationem, re ad eos per furtum spoliandos, qui ruri habitant; In quo accidit, ut deprehensi, & nummos solvant, & plagas accipiant; Qui vero scelera ph-

tima

rima admiserunt, eaque celare potuerunt, hi tum inter pueros aliis
 praferuntur, tum viri facti, si in illis studiis permanserint, aditum sibi
 ad summos honores patefecerunt. Xenophon in Republ. Lacedaem.
 ream his verbis describit: ὡς δὲ μὴ ὑπὸ λιμῷ ἄγαν αὐ πείζονται, ἀ-
 παγαμῶνως μὲν αὐτοῖς ἐκ ἑδάκεν λαμβανειν, ὧν ἂν δεῶνται, κλέπειν
 δὲ ἐφῆκεν ἔστιν ἂ τῷ λιμῷ ὀπιπυρέντας. Καὶ ὡς μὲν ἐκ δεσποῦν, ὅτι
 δοίη ἐφῆκεν αὐτοῖς γε μηχανᾶσθαι τὴν τροφήν, ἐδένα ὄμμα τῶτο
 ἀγνοεῖν. Δῆλον δὲ, ὅτι τὸν μέλλοντα κλωπέειν, καὶ νυκτὸς ἀγρυ-
 πνεῖν δεῖ, καὶ μετ' ἡμέραν ἀπατᾶν καὶ ἐνεδρεύειν, καὶ κατὰσκοπεῖς
 δὲ ἐτοιμάζειν τὸν μέλλοντά τι λήψασθαι. Τὰυτα ἔν δὴ, πάντα δηλο-
 νότι μηχανικώτερος τῶν ὀπιπυρέων βελοῦργου τὸς παῖδας ποιεῖν,
 καὶ πολεμικώτερος ἕτως ἐπαίδευσεν. Εἶποι δ' ἂν ἔν τις: τί δῆτα,
 εἴπερ τὸ κλέπτειν ἀγαθὸν ἐνόμιζε, πολλὰς πληγὰς ἐπέβαλε τῷ
 ἀλίσκομένῳ; ὅτι Φησὶ ἐγὼ καὶ ἀλλὰ ὅσα ἀνδρωποὶ διδάσκεισι, κα-
 λάζεσι τὸν μὴ καλῶς ὑπηρετῶντα. Κακῆνοι ἔν τὸς ἀλίσκομῶνους,
 ὡς κακῶς κλέπτοντας τιμωρῶνται. Καὶ ὡς πλείους δὴ ἀεπάσαι τυ-
 ρὲς παρ' Ὀρθίας καλὸν θεῖς μαινεῖν τῶντος ἀλλοῖς ἐπέταξε. Id est:
 Ut à fame non nimium premerentur, non concessit ille quidem, ut sine
 negotio consequerentur, quibus ipsis opus esset, sed permisit, ut ea
 subtraherent, quibus levari fames posset. Non tamen eum idcirco
 concessisse, ut artificiosa industria victum sibi compararent, quia non
 haberet, quod aliud illis daret, neminem ignorare arbitror. Nimi-
 rum patet, eum, qui furto ablaturus sit aliquid, necesse habere, ut no-
 ctu vigilet, interdium fallat, insidias locet, atque etiam exploratores
 paret, si quidem aliquid accipere velit. Quamobrem pueros ad hæc
 omnia condocesfaciebat, quod eos ad paranda necessaria solertiores,
 adeoque bellicosiores facere vellet. Fortasse quis dixerit: Cur igitur,
 si furari quidem bonum quid esse arbitrabatur, multis eum verberibus
 castigabat, qui deprehendebatur? Nimirum ideo, mea quidam sen-
 tentia, quod aliis etiam in rebus, quas homines docent, non recte ex-
 equentem plectunt. Quamobrem illi quoque in deprehensos, ut parum
 peritos fures animadvertunt, cumque ingeniosum statuisset ille, si qui
 plurimum tritici raperent, eos tamen ab aliis ad aram Orthiaë flagris
 cadi iussit. Idem in Exped. Cyr. L. IV. ait: Ἀτὰρ τί ἐγὼ περὶ τῆς
 κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγος, ὡ χειρίσοφε, ἀκῶ τὸς
 Λακεδαιμονίους, ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων, εὐθὺς ἐκ παλῶν κλέπειν με-

277
 λετᾶν καὶ ἐκ αἰχρῶν εἶναι, ἀλλὰ ἀναγκάσθαι κλέπτειν, ὅσα μὴ κω-
 λυεῖ νόμος. Ὅπως δὲ ὡς κρῆτις α κλέπτειτε καὶ πειράσθε λαθῶ-
 νειν, νομίμων ἀρεῶ ὑμῖν ἔστιν. εἰάν λυφθῆτε κλέπτοντες μαστιγῶσθαι.
 Νῦν ἔν μάλα σὺ καιρὸς ἔστιν, ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ Φυλάτ-
 τεσθαι μὲν τοι, μὴ λυφθῶμεν κλέπτοντες τὴν ἀρεῶν, ὡς μὴ πολλὰς πη-
 γὰς λαβῶμεν. Verum quid ego de furto in medium affero? Num
 vos Lacedaemonios, quotquot vestrum pares estis, Cherisophe, statim
 à pueris furta meditari audeo; nec esse turpe furto quid adimere, imo
 à potius necessarium, modo ne quid lex auferre vetet. Atque ut quam
 solertissime furta committatis, operamque detis, quo clam perpetratis
 ea, legibus apud vos sancitum est, ut in furto deprehensi flagris ca-
 dantur. Quamobrem opportunissimum modo fuerit, ut institutionis
 specimen edas, sic tamen, quo caveamus, ne deprehendamus, dum
 partem aliquam montis furtim invadere invadere voluerimus, nam gra-
 viter alioquin vapularemus.

§. 6. Meminit hujus quoque rei Heraclides Ponticus in Politia
 Lacedaemoniorum, sed Plutarchi tria imprimis egregia extant testimo-
 nia, quae singula in medium proferri merentur, quia maximo opere ad
 praefens negotium spectare videntur. Primus locus in Apotheg. Lac.
 continetur. Παιδαριον, ἐπεὶ παρεῖν ὁ καιρὸς ἐν ᾧ κλέπτειν νενομίσο
 τὸς ἐλαθέρεος παιδάς, ὅ, τι τις δύναται, καὶ μὴ λαθεῖν αἰχρῶν ἦν,
 ὡς οἱ σὺν αὐτῷ παῖδες τὰν ἐκλεψάν ἀλλωπέκιον, καὶ ἔδωσαν αὐτῷ
 Φυλάττειν, παραχρησμένων τὰν ἀπολωλεκοτῶν ἑπὶ ζήτησιν, εὐτυχῶ
 μὲν ὑπολαβῶν τὸ ἀλλωπέκιον ὑπὸ τὸ αὐτῷ ἱμάτιον. ἀγχαίνοντο
 δὲ τὴ θρηξί, καὶ τὴν πλοῦραν αὐτῆ κατεδίοντο, μέχρι τὰν
 σπλάγχων, ἠρέμει, ἵνα μὴ γῆται καταφανῆς. ὡς δὲ ὑπερὶ ἐκεί-
 νων ἀπελθόντων ἔδεσσαντο τὸ γεγονός οἱ παῖδες, καὶ ἐμὲ μφοῖλο λέ-
 γοντες, ἀμεινόν εἶναι φανερῶν ποιῆσαι τὸ ἀλλωπέκιον, ἢ μέχρι θανά-
 τῃ κρούσειν. Οὐ μὲν νῦν (εἶπεν) ἀλλὰ κρείττον ταῖς ἀλγῆδοσι τε-
 λῶσαν, ἢ περίφωρον γρόμνον, διὰ μαλακίαν τὸ ζῆν αἰχρῶς περ-
 ποιήσασθαι. Puffio quidam, cum appetisset tempus, quo lege jube-
 bantur ingenui pueri furari quicquid possent, turpe autem habebatur
 deprehendi; socii vulpeculam furatis, ipsique ut asservaret tradenti-
 bus, ubi quaesitum venerunt, qui perdidderant, subter tunica abdiderat
 bestiam, quae cum efferata latus ejus usque ad viscera corroderet, ta-
 men se continuit, ne furtivam rem proderet. Illis deinde ingressis

B cum

cum æquales viderent quid esset perpeffus, reprehenderentque factum, præstare dicentes vulpeculam detegere, quam usque ad mortem occultare: nequaquam, inquit, nam moriendum potius fuit in doloribus, quam furti compertum ob mollitiem turpiter vita potiri. Idem in Lac.

Inst. κλέψῃσι δὲ οἱ νέοι καὶ τῶν σιτίων, ὅ, τι ἀν δυνάσῃ, μανθάνοντες, ἐμφυῶς ὑπὸ τῆς θεᾶς τοῖς καθόδοισιν, ἢ εραθύμως φυλάσσῃσι. τῶ ἀλόντι ζημία πληγαὶ καὶ τὸ πεινῆν. γλιχρὸν γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ δεῖπνον, ὅπως δὲ αὐτῶν ἀμυνοῦμενοι τὴν ἐνδειαν ἀναγκάζονται τολμᾶν καὶ πανεργεῖν. Furabantur adolescentes etiam cibi quicquid poterant, discentes callide insidari dormientibus, aut negligentibus sua afferantibus. Deprehensis poena erat plagæ & fames. Cœna enim tenuis dabatur, ut suapte opera inopiam profligare coacti, auderent & astuti fierent. Idem in Lycurgo ait; Εἰρένας δὲ καλῶσι τὲς ἔτι ὅδη δούτερον ἐκ παίδων γενοτάς. Μελιερéνας δὲ τῶν παίδων προσεῦτατας. Οὗτ' ἐν εἰρην εἰκοσι ἔτη γενοάς, ἀρχεῖ τε τῶν ὑποπεταγμῶν ἐν ταῖς μάχαις, καὶ κατ' οἶκον ὑπηρέτας κηῖται πρὸς τὸ δεῖπνον. Ἐπιλάσσει δὲ τοῖς μὲν ἀδελφεῖς ξύλα φέρειν, τοῖς δὲ μικροτέροις λάχανα. Καὶ φέρουσι κλέψῃσι, οἱ μὲν ἐπεὶ τὰς κήπας βαδίζουσι, οἱ δὲ εἰς τὰ τῶν ἀνδρῶν σπασίτια παρεισρέουσι, ἐν μάλα πανεργῶς καὶ πεφυλαγμῶς. Ἄν δὲ ἀλῶ, πόλλας λαμβάνει πληγαὶ τῇ μασίγι, εραθύμως δοκῶν κλέπειν καὶ ἀτέχνως. Κλέψῃσι δὲ καὶ τῶν σιτίων, ὅ, τι ἀν δυνάσῃ, μανθάνοντες, ἐμφυῶς ὑπὸ τῆς θεᾶς τοῖς καθόδοισιν, ἢ εραθύμως φυλάσσῃσι. τῶ δὲ ἀλόντι ζημία πληγαὶ καὶ πεινῆν. γλιχρὸν γὰρ αὐτοῖς ἐστὶ δεῖπνον, ὅπως δὲ αὐτῶν ἀμυνοῦμενοι τὴν ἐνδειαν ἀναγκάζονται τολμᾶν καὶ πανεργεῖν. Irenas vocant illos, qui duobus annis ex pueris excesserant: Mellirenas in pueris maximos. Hic Iren cum annis viginti fuerit major ducit cohortem suam, eamque habet in præliis & domi ad cœnam in ministerio. Imperat grandioribus ut ligna ferant, olera minoribus. Afferunt furto partim in virorum convivia astute & callide irrepentibus. Deprehensus multa verbera flagello accipit, quod solutus in furando & iners videatur. Furantur etiam quæcunque valeant cibaria, insidari cum solertia dormientibus meditantibus aut solutiorem custodiam agentibus, comperto verbera & fames pro piaculo sunt. Mensam habent angustam, quo propulsantes industria sua famem ad audendum concitentur, & ad dolos concinnandum.

277
§. 7. Hisce subjiemus *A. Gellium*, qui Noct. Attic. L. XI. c. 18. ita loquitur; Apud Lacedæmonios quoque sobrios illos & acres viros, cuius rei non adeo ut Ægyptiis longinqua fides est, non pauci neque ignobiles scriptores, qui de moribus legibusque eorum memorias condiderunt, jus atque usum fuisse furandi dicunt, idque à juventute eorum non ob turpia lucra, neque ad sumtum libidini præbendam comparandamve opulentiam, sed pro exercitio disciplinaque bellica factitatum; quod & furandi solertia & assuetudo acueret firmaretque animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & ad vigilandi tolerantiam & obrepenti celeritatem. *Alexander* autem ab *Alexandro* Gen. Dier. L. VI. c. 10. Lyncurgus, inquit, Spartanis furta impunita esse voluit, quo magis acuerentur ingenia, animoque essent solerti & vegeto, exemplo Germanorum & Ægyptiorum, qui furta legibus inulta reliquerunt. Cælius Rhodiginus Var. Lect. L. XVIII. c. 1. quæ hac de re narrat ex Xenophonte se hausisse aperte profitetur.

§. 8. Sufficienti hi nobis impræsentiarum testes, quorum fide satis nobis de hujus rei veritate constare potest, nisi quod recentiores plerique sua maximam partem ex veterum scriptis hauserint, *Isocritus* vero studio partium a veritate noanunquam recesserit. In eo conveniunt, Laconum potissimum non æque græcorum reliquorum hanc fuisse consuetudinem, quod & reliqui fatentur, & *Isocritus* ipsis propemodum exprobrat. Fuerunt enim quondam licita quidem inter græcos atrocina verum non à civibus inter cives sed à gente in gentem exercenda. Elegans hanc in rem apud Thucydidem occurrit locus quem integrum hic adjiciemus: 'Οι ἔλληνες τοπάλαμ, καὶ τῶν βαρβάρων, οἱ τε ἐν τῇ ἡπειρῷ παραβαλάσιοι, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περὶ αὐτῶν ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτραπέοντο πρὸς ληστείαν, ἡγχι μὲν ἀνδρῶν, ἔ τῶν ἀδυνατωτάτων, κέρδος ἔσφετέρας ἐνεκα, καὶ τοῖς ἀδενέσι τροφῆς. Καὶ προσπίπτοντες πύλεσιν ἀτειχίστοις, καὶ καὶ κάμους οἰκμητοῖς, ἤεπαζον, καὶ τὸν πλείστον ἔβις ἐντευθεν ἐποικίσει, ἔκ ἔχωντός πια ἀρχύνην τῆς ἔργα φέροντι. Δὲ τι καὶ δόξης μᾶλλον. Δηλοῖσι δὲ τῶν τε ἡπειρωτῶν τινες ἐτι καὶ νῦν, οἱς κόσμῳ καλῶς τὸ δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν τὰς πύσεις τῶν καταπλεόντων πανταχῶ ὁμοίως ἐρωτῶντες εἰ λησάεισιν. Ὡς ἔτε ἂν πυνθάνοντα ἀπαξέντων τὸ ἔργον, οἱς τ' ὄπμιμελές εἴη εἰδέναι, ἔκ ονειδίζοντων. Quæ verba *Valla* ita interpretatur. Et græci olim & Bar-

barorum quicumque incontinenti maritimi erant, quique insulas incolabant, ubi coperunt crebrius alii ad alios navibus transire, ad latrocinium conversi sunt ducibus non tenuissimis, tum sui quæstus, tum pauperum victus gratia. Atque adorti civitates muro vacantes, vicatimque habitantes diripiebant, ac maximam victus partem hinc comparabant, nullo ob id pudore, nonnihil potius sibi gloriosum. Quod declarant cum quidam etiam nunc in continente, quibus decori est, hoc egregie exercere, tum vetustissimi Poætæ, apud quos illo ultro citroque navigantes interrogantur, nunquid latrones sint? tanquam non inficiaturos opus ut turpe, quod scire studerent. (a) Hæc peculiaria Lacedæmonii & propria quasi erant jura, quæ civium tantum bona ingenii acutiendi causa juventuti relinquebant. Similis tamen licentia vestigia apud Ægyptios quoque extiterunt, quæ accurate explicat, ac ad philosophiæ Moralis normam exigit Vir Excell. *Dn. Q. S. F. Rivinus* in dissert. de Furto apud Ægyptios, add. *Diod. Siculus* Bibl. L. I. c. 3. *Alex. ab Alex.* l. c. ac hic quidem Germanis quoque furta permittitur, nisi forte latrocinia gentium in gentes cum licentia furandi inter cives eum confudisse existimes. Nam alias *Tacitus* de moribus Germanorum autor nobis est, nullum magis crimen quam furtum germanis fuisse exosum. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἤ ταῦτα: nos ad Lacones nostros revertimur.

(a) confer. *Observ. Hal.* Tom. VII. obs. 6. 7.

§. 9. Neque vero furandi licentiam omnibus civibus permiserunt, sed juventutem saltim per rapinas ad prælia invitarunt. Unde *Gellius* adolescentum mentionem facit, quos *Isocrates* & *Xenophon* παῖδας appellant. Equidem vox παῖς apud Græcos interdum virilem ætatem complectitur, verum hoc loco eandem juvenes denotare, tum ipsa res tum alia græcorum loca liquido evincunt. Ita ipse *Xenophon* Exped. Cyr. L. IV. Lacedæmonios ἐν παῖδων hoc est à prima juvente κλέπειν μελετᾶν diserte pronunciat. *Plutarchus* vero παιδαγῆς & νέες voces adhibet. Lucem his omnibus claram satis accendit ejusdem autoris locus in *Lycurgo*, à nobis supra prolixius enarratus, in quo dilucide satis ostendit, ad quosnam furandi apud Lacedæmonios licentia sit extendenda. Irenum atque Mellirenum mentionem facit, simulque demonstrat Irenas fuisse dictos, τὸς ἐτῶν ἤδη δέτερον ἐν παῖδων γεγονότας, qui altero jam anno pueritiam

277
tiam erant egressi; hoc est, si *Emmio* descript. Reip. Lac. p. 237. fidem velimus habere, qui annum ætatis vigesimum jam attingebant, Mellirenas vero quasi *οἱ μέλλοντες εἰρήνης* dicti sunt, qui huic ætati erant proximi, quos *Plutarchus τῶν παιδῶν πρῆστυλάτες* vocat. confer supra §. 7.

§. 10. Ex his igitur apparet juvenibus hanc potissimum licentiam fuisse concessam, ut impune quicquid possent, sed tamen callide furarentur. Sunt equidem qui non omnibus in universum juvenibus, sed illis tantum qui operam suam in bello adversus hostes aliquando præstare cupiebant, hanc datam esse facultatem existimus, sed horum sententia, utpote græcis autoribus hac de re tacentibus, firmo fundamento desinitur. De eo quidem nullum est dubium, quod Lacedæmoniorum Legislator, furandi licentiam juvenibus concedens, inter alia belli maxima rationem habuerit, veruntamen ex eo nondum fluit, juvenibus belli cupiditate flagrantibus tantum, exclusis reliquis, hanc de furto licito legem fuisse scriptam; præcipue cum excitandi essent omnium animi ad arma pro salute Reipublicæ, quoties id postulare necessitas, alacrius capeffenda. Sed quid de puellis Laconum erit dicendum, num eas quoque furandi jus habuisse credibile est? Equidem fortissimas, si quæ ex ulla fuere gente, Lacænas fuisse constat, & exercitia palestræ virginibus communia cum juvenibus fuisse, *Ciceronis, Propertii & Plutarchi* autoritate ostendit *Emmius* p. 245. seq. non tamen exinde colligere licet, furandi quoque licentiam ad eas pertinuisse, cum nec bellis eas adhibitas, nec Irenum conventibus interfuisse probabile sit.

§. 11. Ista tamen furandi licentia non ad quascunque res extendebatur, sed quæ ad victum pertinebant, tantum auferre poterant, qui tam tenuis ipsis dabatur, ut cogerentur eo inopiam rebus furto ablatis proffigare. Erat quædam quasi necessitas furandi ipsis injuncta, victumque ex aliorum abundantia subtrahendi, quod ex variis *Xenophonis & Plutarchi* locis aperte satis constat. Non tamen ad cibaria ac potum restringere hanc Laconum legem licebit, nam præter cibaria ligna quoque furto auferebant juvenes grandiores ac robustiores, imprimis quibus ab Irene hoc est cohortis duce hoc injungebatur. Caterum si aliud quippiam præter hæc abstulerint, id restituere tene-

bantur. Unde *Isocrates* deprehensos argentum solvere debuisse dicit. Imo etiam qui nimium tritici rapuerant ad aram Orthiæ flagris cadebantur. Sed nec aliorum, quam Civium i. e. Lacedæmoniorum res sibi hac ratione acquirere permillum arbitror. Nam in extraneos jus sibi suisque tribuere, nec poterant, nec voluisse videntur Lacones.

§. 12. Ita vero demum furari illis licebat, ut occulta eorum essent furta, non palam adhibita violentia res alienas invadendi, sed clam quæ ad famem sedandam inveniebant surripiendi facultate ipsis concessa. Pœna etiam statuta in eos erat, qui se deprehendi patiebantur, castigabantur & verberibus afficiebantur, quam contumeliam ne experiretur pugio quidam, potius mortem oppetere quam furti compertus turpiter vivere volebat. Nonnunquam nummos solvere vel famem perpeti cogebantur, ut hoc ipso in eos tanquam inertes & parum peritos fures animadverteretur, & quasi minus recte negotia sua exequentes plecterentur. Ejusmodi vero pœnarum genera non ideo constituta erant, ac si furta ipsa improbarentur, sed ut impostorum cautius mercari juvenes, ac callide & clam res gerere addiscerent. Hæc enim Legis hujus ratio, hæc legislatoris fuerat intentio, ut ad bella juventus Laconum excitaretur. Nam ut *Gellio* teste constat, neque ad turpia lucra, neque ad libidinem opulentiamve primus hujus juris autor licentiam hanc indulgebat, sed ad dolorum bellicorum experientiam & laborum tolerantiam, sive rei bellicæ exercitium & disciplinam. *Xenophon* quoque hanc rationem reddit, qui ut civium ingenia acuerentur animique excitarentur, legam hanc constitutam esse tradit. Adeoque pueros volebant discere, quæ viris essent ex usu, ne cum adversus hostes duceretur miles Spartanus, rudis militiæve impatiens, aut artis bellicæ imperitus esset, sed assuetus jam laboribus ac diuturno exercitio callidus Reipublicæ hostes profigaret.

§. 13. Non itaque licita solum, sed laudabilia insuper hæc furta reddiderunt. Quo pertinet illa *Xenophonis* varia lectio, qua furari non turpe, ἀλλὰ καλόν sed pulchrum esse dicitur. Consentit *Isocrates* Panathen. qui vero inquires, scelera plurima admiserunt, eaque celare potuerunt, hi tum inter pueros aliis præservantur, tum viri facti aditum sibi ad honores patefecerunt. *Et postea*; Istorum
fa-

437
facinorum principes inter pueros excellere & maxime honorandos esse putant. Ideoque lex nudam permissionem non continuit, sed furandi insuper consilium dedit. Legis autem consilia ad parendum quidem præcise non obligant, efficiunt tamen, ut qui sponte ea exequitur, laude dignus censeatur. Furta igitur non præcipiebantur quidem, sed nec prohibebantur, verum licita reddebantur omni jure, ac etiam laudabilia, quibus salutis publicæ consuli existimabant. Hactenus legis Laconum de furto sententiam sumus persècuti.

§. 14. Quod aliis Legumlatoribus solet accidere, id Lycurgo quoque evenisse non miramur, ut placita ejus alii invidendis extollerent laudibus, alii ea ut iniqua an inepta rejicerent. (a) Nobis de singulis ejus Legibus judicium non sumimus, sed quod furandi attinet licentiam, eam tentabimus ab acerbis aliorum censuris, qua fieri poterit brevitate, vindicare. Integrum igitur nobis erit tueri legis justitiam, quam alii magno numero damnarunt, & si illis licuit jura condita atro notare calculo, nobis candidum adjudicare non debet non licere. Existimo enim favore dignam esse eorum operam, qui leges rite conditas non vellicare, sed excusare, non improbare, sed defendere conantur: cum multa prima facie dura ac aspera appareant, quæ, si omnes expendas circumstantias, nihil injusti continent. Nolim tamen existimes eam mihi placuisse sententiam, quæ omnia jura civilia justa ac æqua esse defendit, legesque iniquas dari omnino negat. *Hobbesii* hæc horrenda vox est, qui *de Civitate c. 14. §. 10.* non erubuit asserere, quas-cunque etiam principum constitutiones, si semel promulgatæ sint, justitia non posse repugnare, cum imperantis supra rationem voluntas sit. Quæ profecto tam impia est sententia, ut Tyrannis ad quævis scelera grassandi aperiat aditum, ac nefanda quæque facinora, non licita modo, sed & si diis placet, justa efficiat. Nos media via tutissimi incedemus, injustas dari leges ac condi posse, sed in dubio eas æquas ac justas habendas, quoties concessæ sibi potestatis terminos non egreditur Imperans, nec in divina jura impia legumlatione est injurius.

a) Dn. Thom. Mor. cum Jur. Scr. Cont. §. 37.

§. 15. Agedum igitur videamus an legislatoris autoritate licentia res aliorum civium occupandi possit permitti? Furtum esse dicunt abla-

ablationem rei alienæ. Res alienas, quæ in alterius dominio sunt, & ad nos nullo modo pertinent. Ast natura dominii expers est, cum ab initio non divisa singulorum patrimonia, sed commune omnium jus in omnia extiterit. Poterit ergo Respublica de proprietate & communione rerum sine dubio disponere, integrum ei erit res certas addicere certis possessoribus, alias in medio relinquere, ac aut quibuslibet, aut aliquibus eorum concedere potestatem. Et quidni Principi id licitum esse debeat, cum privatorum conventionem quoque res communis fieri possit propria, res propria communis. Vides ergo Legislatorem de proprietate rerum posse disponere, & penes ipsum esse definire, quid tuum, quid meum, quid reliquorum, quid omnium, quid nullius esse debeat. Sed exemplis si rem clariorem reddi putes, nonne naturaliter, ac Romano quoque ni fallor jure venandi cuilibet competeat licentia, feræ ergo bestiarum aut nullius aut omnium debebant censerî. Ast hodie puto cessat ista communio, cessat & ferarum occupandi facultas, cum principes ubique fere ad regalia jus venandi referant, & quod omnium erat, tanquam rem nullius sibi vindicent, ut ipsorum deinde reliqui beneficio magis, quam proprio jure hanc potestatem exerceant. Qui ergo olim feras sectabatur & occupabat, nemini faciebat injuriam; qui hodie hanc licentiam usurpat, fur ferarum audit, ac legis animadversioni subjicitur. Adeoque sola legislatoris autoritas efficit, ut quod antea licitum erat, injustum esse incipiat, ac rei, quæ antea ad neminem pertinebat, furtum fieri possit. Eodem modo res proprias communes iterum fieri, ac civili jure proprietatem posse amittere, non est quod dubites. Fac enim principem prohibitam paulo ante venationem iterum cuilibet concedere, fac res delinquentium, quas fiscus sibi poterat vindicare, cuilibet occupatori relinquî, nonne licitum erit rebus uti, quæ antea sine furto contrectari non poterant? Satis puto potestatem principis circa proprietatem & communionem rerum exposui.

§. 16. Si ad Lacones ergo respicias hanc Legislatoris fuisse voluntatem intelliges, ut quæ ad victum erant necessaria, in ea jus competeret adolescentibus addita, conditione, si caute & occulte eas possent occupare. Voluit eos licite agere, nec impunitatem saltem, sed præmia quoque concessit iis, qui hanc occasionem ad futuros Reipubli-

277
blica casus se præparandi haud negligerent. Id ergo egit, ut amplius non rem alienam conferentur rapuisse, sed licito modo eam acquisivisse. Erat igitur jus juvenibus ea occupare i. e. non quidem plane communia censebantur esculenta ac potulenta, tenebantur tamen cives, quantum ad famem ac sitim sedandam pertineret, adolescentibus relinquere, si virtutis ac industriae ederent experimenta. Communis Reipublicæ agebatur causa, communibus ergo sumptibus militiæ juvenus erat præparanda. Quare cum hæc placeret ratio, quæ nemini esset gravis, juvenibus ad virtutem viam monstraret, præcul ab injustitia remotum debet hoc institutum censeri.

§. 17. Sed & alia suppetit ratio, qua justitiam legis Laconum vindicare licebit. Furtum constat non nisi invito domino committi; qui ergo Domino consentiente rem aufert, nec delinquere censetur, nec furis nomen meretur. Apud Lacedæmonios autem communis civium consensus tribuerat licentiam juvenibus, restrictam licet ut videmus ac limitatam rebus hisce utendi. Ergo non furtum amplius erat ablatio, quæ consentiente fiebat domino, sed licitum ac egregium facinus. Cives Civibus, liberi parentibus, cognatis ac amicis res subducebant, ut probarent ingenii calliditatem ac indultriam, applaudentibus omnibus, iis quoque, quorum res eripiebantur. Quod si quis paulo rigidior iniquis oculis aspiciebat hanc juventutis licentiam, ille fordidam prodebat avaritiam, ac publicis commodis privatam præferbat utilitatem. Merito igitur, illius voluntas negligebatur, cum dissentire non videatur, cui communis civium conventio, Lex publica, ac salus civitatis consentiendi necessitatem injungit.

§. 18. Sufficiant istæ impræsentiarum rationes, quæ justitiam licentiæ Laconum, de qua loquimur, satis declarant. Urget enim ea ulterius explicare conantem agmen adversariorum, qui magno impetu sententiam nostram impugnant. Singulos recensere, & prolixum nimis, & tædio foret plenissimum, cum iisdem fere omnes rationibus utantur, præcipuos tamen commemorabimus, ac ab eorum censuris licentiam furandi Laconum vindicabimus. Lacedæmoniorum autem secuti mores, (a) id honoris antiquitati tribuemus, ut quæ ex eâ adduci possunt contra sententiam nostram argumenta, iis primum locum concedamus. Prodeat ergo in medium *Isomentes*, & quæ Spartanis accusandis inservire existimat, primus edisserat. Rhetorum more exclamat, ubi in *Panarben*. quæ supra allegavimus commemorasset. Enimvero quidnam istiusmodi facinorum vel pulchrum, vel honestum est, ac non potius erubescendum? Annon amentes habendi sunt, qui eos laudant, qui à communibus legibus tam longe recesserunt, ne-

C

que

que ulla in re vel cum græcis, vel cum barbaris consentiunt? Alii enim fur-
tis de ditos servis nequiores judicant, illi autem istorum facinorum princi-
pales inter pueros excellere, & honore præcipue dignos esse existimant.

(a) *Crag.* Tab. VII. Instit. III.

§. 19. Acris accusatio, sed exigua apud nos autoritatis, qui oratores
non consulere solemus, quoties vera ac a studio partium aliena expecta-
mus judicia. Novimus enim eorum indolem, & rhetorices finem non ver-
ritatem, sed persuasionem esse & victoriam. Quippe ipsa ad affectus ac-
commodata, verum negligit, & oratoris primum, postea auditorum animos
perturbatos impellit quo vult, ceu ejus in dolem *Hobbesius* egregie descri-
bit. (a) Quæ ne quis ad præsentem locum pertinere neget, *Isocratem* de
se ipso audiamus consententem. Nec enim, inquit, moderate dixisse videbor,
nec ita ut de aliis, ἀλλ' ὀλιγόφωνος, καὶ λίαν πικρῶς, καὶ πανάπασιν ἀνοή-
τος. Quare declamationes ejusmodi affectibus plenas nemini opponi vo-
lumus, mirime Spartanis nostris Rhetoras omnium maxime averfantibus.
b) Erubescendas crepet eorum leges, amentes, quibus eorum instituta non
displicent, nihil obtinebit, nisi apud eos peroret iudices, apud quos sufficiat
dixisse. Nam quod subjicit Laconum jura nec cum barbaris, nec cum re-
liquis græcis convenire, id innoxium est crimineque caret. Judicent licet
Attici Laconum juvenes servis nequiores, non efficiant, ut alii credant, in-
juste propterea agere eos, qui præmiis quoque afficiunt, quos illi pœnam
promeritos autumant.

(a) de Civ. c. 12. §. 12. seq.

b) *Crag.* l. c. T. VIII. Inst. 6. p. 292. seq.

§. 20. Audiamus nunc, ut ad recentiores scriptores progrediamur
Vultejum [C]tum celeberrimum, qui duas potissimum rationes justitiæ Le-
gis nostræ opponit. (a) Nam & apud plerasque gentes furta gravissimis pœ-
nis coercita dicit, & licet forte Spartanorum Legislator laudabilem sibi propo-
suisset finem, non tamen facienda fuisse mala, ut inde eveniant bona. Sed
supponit ille furta lege Laconum permittenda per se mala esse, quod est inter
nos τὸ κενόμυμον, neque id quod à plerisque gentibus puniri solet, sepo-
sita lege, contra jus naturæ esse dicendum erat. Multarum enim gentium
jus civile non potest reliquis civitatibus adimere licentiam contrarium le-
ge publica constituendi, cum non quid pluribus populis placuerit, sed quid
juris ratio patiat, hic investigemus. Porro *Vinnius* nostram legem da-
mnat, (b) qui furtum naturali jure prohiberi censet, nec gentium mores effi-
cere posse, ut natura justum aut injustum tale esse desinat. Cui satisfieri
posse credimus ex iis, quæ antea de dominio ac proprietatis origine, & legis
cir-

277
circa ea potestate differuimus. Præceptum enim quod furta prohibet hypotheticum non absolutum est, cum præsupponat proprietatem ac dominia. Circa quæ quatenus se imperantis potestas exerat, ac qua ratione apud Lacones Jus in res alienas adolescentibus fuerit concessum, plenius puto §. XVI. & XVIII. ostendimus.

(a) ad §. 1. J. d. Oblig. quæ ex del. nasc. n. 3.

(b) ad §. 1. J. d. J. N. & G. & C. n. 3. & ad §. 1. J. de Oblig. quæ ex del. n. 6.

§. 21. Facile ex his Jurisprudentiæ universalis doctoribus, *Grotio a*) & qui eum sequitur *Pufendorfio b*) poterit responderi. Urget hic permissionem imperantis impanitatem solum, non conscientiæ securitatem tribuere, & negat principes alias delictis definitiones dare posse, quam quas in legibus Judæorum expresserit Deus. Sed sicuti prius non est universale, ita posterius plane dubium nobis videtur. Definitiones criminum ad normam juris divini Judæis promulgati examinandas non concedimus. Nam potest majestas efficere, ut quod meum erat juxta leges Judæorum, meum non sit, adeoque alteri jus id auferendi competat. Neque si recte rem consideres, erimen mutavit Lycurgus, sed de rebus quibusdam civium ita disposuit, ut eorum ablatio furti delicto haud contineretur.

(a) de J. B. & P. L. III. c. 4. §. 2. n. 2. sup. in usu d.lli. c. 1. §. 1. n. 1.

(b) Elem. Jurispr. I. l. d. 13. §. 6. 7. J. N. G. l. 8. c. 1. §. 3. sup. in usu d.lli. c. 1. §. 1. n. 1.

§. 22. Succedit *Coquius (a)* cujus eodem recidunt dubia. Tribus potissimum momentis nititur Legem enim Laconum rejicit, 1. quia furtum sit contra legem naturalem, 2. contra præceptum divinum, 3. quoniam lex civilis efficere non possit, ut nostrum sit, quando acquiritur fraude, quod alienum est. Ad hæc regerimus, primo desinit esse furtum ablatio à civitate permixta, secundo falsum civitatem non posse reddere id licitum, cujus contrarium olim in V. T. sanxit lex divina. Potius dicimus, non esse omni casu contra jus naturæ, quod aliquando permisit Deus. Si enim esculenta ex aliis hortis auferre, ut & spicas legere ipse Deus Judæis permisit, quidni aliena auferre permittente civitate licitum fieri poterit, cum verum quidem sit, non esse contra jus naturæ simpliciter quicquid Deus in Scriptura aliquando concessit, sed nec esse contra jus naturæ quodcunque Deus hebraeis prohibuit. Quod si moralem Dei legem respiciat *Coquius*, ex antecedentibus huic dubio responderi potest. Nam cum furtum esse deserit actio à lege approbata, nec præcepto divino ejus prohibitio potuit contineri. Tertio jamjam ostendimus legem civilem posse efficere, ut dominium rei antea alienæ, post surreptionem factam ad auferentem transeat, modo res fuerit ali-

cu-

cujus subditi. Exteris enim proprietatem rerum auferre imperans alius nequit, unde Latrocinium gentis ingentem injustum esse facile *Cognio* contra *Hobbesum* largimur. *a)* Anac. Hobb. p. 387. & 477.

§. 23. Hos exempli loco adduxisse sufficiat, nam reliquis, qui passim occurrunt, non dubito, quin idem possit responderi. Superest ut ne studio novitatis, aut contradicendi pruritu has elegisse partes videamur, auctoritate quorundam Doctorum nostram sententiam tueamur. Habemus autem consentientes summos Philosophos ac celebres Juris Naturalis interpretes, ex quibus *Seldenum* (*a*) audiamus. Apud Lacedæmonios, inquit, furta quædam licita fuisse traduntur. Nimirum quandam rerum, juxta eorum, quibus legum ferendarum potestas, placita, surreptionem licitam fuisse palam est. Sed in eo, quod licitam eam esse voverunt, plane dominio rerum apud suos tantum temperamenta adjecerunt, unde velut in communionem quandam eo usque redigerentur. Adeo, ut ex singulari jure domini id juste apud ipsos fieret, quod furri speciem quadantenus imitaretur, furtum autem non omnino esset. *Robertus Scharrockius* autem eadem fere ratione differit. (*b*) Spartiata, dicens, Spartiatarum res rapuisse dicuntur, at neque Ægyptios neque Spartiatas posse furti inculsari, sunt qui sentiunt, solus ille fur audit, qui invito domino res alienas occupat. Sparta vero Ægyptique dominos invito concludi iniquum videtur, cum legi consensisse credantur, qua auctrice, hæc qui fures improprie audiunt, ausi sunt facinora. Lex enim erat, ut in rebus surreptis hac conditione, jus haberent raptores, si morem in actibus ejusmodi exercendis ratum & statutum observarent.

a) de J. N. & G. juxta discipl. Hebræorum L. VI. c. 2.

b) de officiis secundum Jus naturæ. Cap. III. n. 4. p. m. 167.

§. 24. Plures liceret addere, sed nobis isti sufficient, & iis quoque qui sententias non numerare, sed ponderare consueverunt. Quod superest, Tuam L. B. exoramus veniam, ut, si tuæ non ex assè satisfecerimus expectationi, conatibus tamen nostris fav eas. Poterant plura dici, poterant & ea quæ dicta sunt ornatus efferi, sed illud instituti nostri ac proposita brevitas ratio, hoc festinatio prohibuit, quæ ultimam limam ac *deuricus Georgius* thesibus hisce adhibere haud permittit. Historiam legis paucis sumus persequuti, ac ipsorum potius græcorum auctorum testimonia, quam aliorum fidem secuti. Quæ de origine hujus juris, ac circa ejus historiam quamplurimam moveri poterant quæstiones, eos Criticis libenter reliquimus, & quæ potissimum brevitate genuinum saltim ejus sensum exposuimus. Deniq; de justitia Legis nostras paucis reddidimus rationes, dissentientium argumenta elidere sumus conati. Meliora docentibus faciles præbebimus aures, qui eorum maxime averſamur perniciam, quibus qualescunque sententia, si semel placuerunt, non possunt iterum displicere. Ac si quid forte sanctiori philosophia & veritati repugnare deprehendatur, id indictum esse volumus. Finis.

Leipzig, Diss., 1705-06
X¹ 2309461

1705, 3

D. D.
INCLYTÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ
INDULTU

De
FURTI
APUD LACONES
LICENTIA

d. XVI. Maji M DCC V.

H. L. Q. C.

publice different

M. JOH. SIGISMUND GRIBNER,

&

JOHANN DAVID Ludewig/

Waldheim. Mifn. Alum. Elect.

L I P S I Æ,
LITERIS CHRISTIANI GOEZII.

